

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

№10

2025
oktyabr

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 – Texnika fanlari

08.00.00 – Iqtisodiyot fanlar

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB™
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

OpenAIRE

ROAD

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

BASE

Crossref

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 774 sahifa.
2025-yil, 31-oktyabr,

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afarovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Botirali Roxataliyevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
- 05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
- 05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
- 05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
- 05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
- 05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
- 05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
- 05.01.07 – Matematik modellash
- 05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
- 05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
- 05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
- 05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
- 05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
- 05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
- 05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
- 05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
- 05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
- 05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
- 05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
- 05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
- 10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
- 10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
- 08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 – Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 – Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 – Marketing
- 08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 – Menejment
- 08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK

Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

JAHON MOLIYA TIZIMIDA “YASHIL” MOLIYALASHTIRISHNI RIVOJLANISHINING MUAMMOLARI VA SHARTLARI	12
Quliyev Begimqul Melikovich	
EKOLOGIK MIGRANTSIYANI MINTAQAVIY MIQYOSDA MUVOFIQLASHTIRISHNING ASOSIY YO‘NALISHLARI	18
Bahtiyor Ismoilov Ulug‘bek o‘g‘li, Kadirova Zulayxo Abduxalimovna	
O‘ZBEKISTONDA BANK XIZMATLARINI RAQAMLASHTIRISH HOLATI	25
Davletova Nilufar Tulanovna	
EKONOMETRIK MODELLASHTIRISHDA MINTAQANI IQTISODIY RIVOJLANISHIGA TA’SIR ETUVCHI OMILLAR TAHLILI	30
Qodirov Farrux Ergash o‘g‘li	
SUV RESURLARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING XORIJ TAJRIBASI	37
Kadixodjayeva Nilufar Raxmatullayevna	
MAHALLIY XOMASHYO BAZASIDAN FOYDALANISH ORQALI ISHLAB CHIQARISH XARAJATLARINI KAMAYTIRISH YO‘LLARI	46
Sultanov Dilshod Normamatovich	
IQTISODIYOTI RIVOJLANGAN DAVLATLARDA INSON KAPITALIGA INVESTITSİYALARNI JALB QILISHNING O‘ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	50
Akhmadaliyeva Nikholakhon	
O‘QITUVCHILAR VA TALABALAR UCHUN INNOVATSION TA’LIM DASTURLARINI ISHLAB CHIQISHDA XALQARO STANDARTLARGA MOSLASHUV MEXANIZMLARI	62
Yuldashev Iskandar Bahromovich	
YER QA’RIDAN FOYDALANGANLIK UCHUN SOLIQLARNING ILMIY-TADQIQOTLAR SHARHI	68
Zoxidov Ismatjon Yunusjon o‘g‘li	
RESPUBLIKA IQTISODIY TARAQQIYOTIDA OLIY TA’LIMNI MODERNIZATSIYA QILISH VA INVESTITSIYA JOZIBADORLIGINING O‘RNI	74
Jonuzokov Mirzabek Kulmamatovich	
DAVLAT IQTISODIY XAVFSIZLIGINI MUSTAHKAMLASHDA SIYOSIY INSTITUTLARNING SAMARADORLIGINI OSHIRISH STRATEGIYALARI	80
O. Nurmuradov	
ICHKI AUDIT SAMARADORLIGINI BAHOLASH MEZONLARI VA BUXGALTERIYA MA’LUMOTLARINING ICHKI AUDIT JARAYONIDA EKONOMETRIK MODELLASHTIRISHNING AHAMIYATI	85
Xamidov Javoxir Shavkat o‘g‘li, Muxitdinov Shoxijaxon Xudoyor o‘g‘li	
XORIJIY INVESTITSİYALARNI JALB ETISHNING MOLIYAVIY MEXANIZMLARINI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI	90
Xuramov Zafar Rajabaliyevich	
KORPORATIV TUZILMALARDA INVESTITSION JOZIBADORLIKNI TA’MINLASHNING AHOLI DAROMADLARINI OSHIRISHDAGI ROLI	95
Qurbonov Javlonbek Jurabekovich, Raxmatov Faxriddin Xasanovich	
GLOBAL RIVOJLANISH JARAYONIDA SUG‘URTA XIZMATLARINI ISLOH QILISH MASALALARI	99
Xushmuradov Oman, Ismoilov Sherzod Ismoil o‘g‘li	

DORIVOR O'SIMLIKLARNI QAYTA ISHLASHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	103
Usmonov Mirg'ulom Xoshim o'g'li	
BARQAROR IQTISODIY O'SISHGA ERISHISHDA SUN'IY INTELLEKT TIZIMLARINI QO'LLASH METODOLOGIYASINING AHAMIYATI	109
Nasrulloev Hayotjon Xabibulloevich	
НЕЙРОИНТУИТИВНЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ КАК ФАКТОР КОНКУРЕНТНОГО ПРЕИМУЩЕСТВА НА РЫНКЕ ТРУДА	115
Ягудин Дмитрий Рустамович	
RESURSLARNI SOLIQQA TORTISHGA OID TADQIQOTLARNING NAZARIY TAHLILI	123
Nasimdjanoov Yunusjon Zoxidovich	
SOLIQ TO'LOVCHILAR FAOLIYATINI MUVOFIQLASHTIRISH: XULQ-ATVOR IQTISODIYOTI VA PROGRESSIV TARIFLARNI LOYIHALASH	129
Abduraimova Nigora Abdugapparovna	
DAVLAT RAQAMLI LOYIHALARI: UZINFOCOMNING TA'LIM TIZIMI VA IQTISODIY SAMARADORLIKKA QO'SHGAN HISSASI	134
Raxmatxo'jayev Axrorxo'ja Akmal o'g'li	
РОЛЬ ЦИФРОВЫХ ПАСПОРТОВ В ПРОМЫШЛЕННОЙ ЭКОНОМИКЕ И ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ	140
Мансурова Сайёра Бахтияровна	
BANK XIZMATLARIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI	148
Xolikova Oydin Olimjonovna	
PNEVMOMEXANIK YIGIRISH TEXNOLOGIYASI XUSUSIYATLARI	153
Jumaniyazov Kadam, Salimov Shuhrat Halimovich, Nazarov Ramazon Anvarovich	
GREEN INDUSTRY AND THE ECONOMY OF ENVIRONMENTALLY FRIENDLY CONSTRUCTION: INTERNATIONAL EXPERIENCE AND UZBEKISTAN'S OPPORTUNITIES	158
Mansurova Sayyora Bakhtiyor kizi	
TELEKOMMUNIKATSIYA SOHASINI RIVOJLANTIRISH TAHLILI	166
Suyunov Asror Baxtiyorovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA LOGISTIKA XIZMATLARINING MIKRO VA MAKRO TUZILMALARI, ULARNING FUNKSIONAL METADOLOGIK TAMOIYILLARI	171
Z.Teshayev	
O'ZBEKISTONDA DAVLAT ULUSHI MAVJUD KORXONALARNI BOSHQARISHDA XORIJIY TAJRIBADAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI	176
Ismailov Allayor Rashidovich	
MAHSULOT TANNARXINI ANIQLASHDA ISHLAB CHIQRISH XARJATLARINI OG'ISHISHLARI VA ULARNI TAQSIMLASH	183
Raxmatov Baxriddin Baxtiyor o'g'li	
ПОВЫШЕНИЕ СТОИМОСТИ СПОРТИВНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ И ОБЪЕКТОВ НА ОСНОВЕ АУТСОРСИНГА	186
Исмагулова Гульмира Нуралиевна	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY KONSEPSIYASI	193
Xaitov Oxunjon Nomoz o'g'li	
O'ZBEKISTON SHAROITIDA XIZMATLAR SIFATINI OSHIRISHDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANING INSTITUTSIONAL VA TASHKILIY MEXANIZMLARI	198
Xudoyorov Lochinbek Bahromovich	
TIJORAT BANKLARIDA UZOQ MUDDATLI RESURSLARNI JALB QILISHDA XALQARO TAJRIBA	203
Abduraxmonov Akmal Nurmamat o'g'li	

MEHNATGA LAYOQATLI TRANSPORT SOHASIDAGI AHOLINI ISH O'RINLARI BILAN TA'MINLANGANLIK HOLATINI TAHLILI	207
Abdullayeva Nigora Shamsiddinovna	
TO'QIMACHILIK SOHASINI BARQAROR RIVOJLANTIRISH MODELI	212
Madraximova Gulasal Ro'zimboy qizi	
TIJORAT BANKLARIDA KREDIT PORTFELI DIVERSIFIKATSIYASI VA GAROV TA'MINOTI SIFATINING BANK BARQARORLIGIGA TA'SIRI	220
Xolbozorov Husniddin Norbek o'g'li	
O'ZBEKISTON - 2030 STRATEGIYASI DOIRASIDA TIJORAT BANKLARIDA KREDIT RISKLARINI BOSHQARISH: MUAMMOLAR VA TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	226
Norova Nozima Nabiyeвна	
UY-JOY KOMMUNAL XIZMATLARNI INNOVATSION RIVOJLANTIRISHNING KLASSTERLI MEXANIZMI TAHLILI	232
Odamboyev Oybek Ravshanbek o'g'li	
KORPORATIV BOSHQARUV TUZILMALARIDA MOLIVAVIY MUNOSABATLARNING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI	236
Qurbaniyazov Shaxzodbek Karimovich	
XALQARO SAVDONING RIVOJLANISHI VA ZAMONAVIY TENDENSIYALARI	242
Jalolov Bekzod Sherzod o'g'li	
TA'LIM TIZIMINI MOLIVALASHTIRISHNING YANGI TIZIMINI JORIY ETISHGA QARATILGAN NAZARIY JIHATLAR	247
Dusanov Salim Mamarasulovich	
O'ZBEKISTONDA BUDJET TUSHUMLARINI OSHIRISHDA BOJXONA AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	254
Aktamov Akbarjon Aslan o'g'li	
DAVLAT TA'LIM TASHKILOTLARIDA QURILISH XARAJATLARI HISOBINI YURITISH	262
Ostonokulov Azamat Abduraimovich	
РАЗРАБОТКА ОРГАНИЗАЦИОННЫХ МОДЕЛЕЙ ИНТЕГРАЦИИ КРЕАТИВНЫХ ИНДУСТРИЙ В ТУРИСТИЧЕСКУЮ ИНФРАСТРУКТУРУ РЕСПУБЛИКИ КАРАКАЛПАКСТАН	273
Хошимова Камилла Навфал қизи	
A NEW STAGE IN THE APPLICATION OF MARKET MECHANISMS TO ENTREPRENEURIAL ACTIVITY	285
Ibrayim Maxkamov	
RESURSLARDAN SAMARALI FOYDALANISH ORQALI SOG'LIQNI SAQLASH XIZMATLARINING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH USULLARI	291
Eshbekova Xayriniso Baxtiyorovna	
QASHQADARYO VILOYATI IQTISODIYOTIDA DXSH ASOSIDA INVESTITSIYA MUHITINING SHAKLLANISHI	297
Hamroyev G'ayratjon Sultonovich	
TURIZM XIZMATLARI BOZORIDA MIJOZLAR EHTIYOJLARINI O'RGANISH VA TAHLIL QILISH	301
Shaymanov To'liqin Mahmayusupovich	
ПРИМЕНЕНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ И ЦИФРОВЫХ ПОДХОДОВ В НАЛОГОВОМ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВЕ	306
Элбаева Мукаддас Рашидовна	
СИНТЕЗ НЕЧЕТКОЙ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ ТЕПЛОЭНЕРГЕТИЧЕСКИХ ОБЪЕКТОВ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ	311
Бахриева Хуршида Аскарходжаевна, Сафаров Шохрух Шарофович, Бахрамов Муҳаммадали Ералиевичасистент	
ШАНХАЙСКАЯ ОРГАНИЗАЦИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА КАК КАТАЛИЗАТОР ДОСТИЖЕНИЯ СТРАТЕГИЧЕСКИХ ЦЕЛЕЙ РАЗВИТИЯ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	319
Базарова Гулнора Гуламовна	

O'ZBEKISTON KORXONALARINING TASHQI IQTISODIY FAOLIYATINI MOLIYALASHTIRISHDA BANK KREDITLASH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	323
Pulatova Moxira Baxtiyorovna	
QUESTIONS ABOUT THE STUDY OF PERFORMANCE AND EFFICIENCY OF APPLICATION OF LOADING AND EXTRACTING EQUIPMENT	327
Azamat Umirzokov	
MATOLARNING HAVO O'TKAZUVCHANLIGI KORRELATSION TAHLILI	334
Ismailov Nurulla Tuychibayevich	
O'ZBEKISTONDA QISHLOQ XO'JALIGI RISKLARINI SUG'URTALASHNING AFZALLIKLARI	339
Mamadjanov Shuxrat Jalolidinovich	
IKKI QATLAMLI ARALASH TOLA TARKIBLI TRIKOTAJ TO'QIMASINI OLIISH USULI	343
Usnatdinova Elmira Faxratdinovna, Mirusmanov Baxtiyor, Abdurahimova Fazilat Abdullayevna	
MAHALLIY DAVLAT HOKIMIYATI ORGANLARIDA ENG ILG'OR TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA QAROR QABUL QILISH JARAYONLARINING OPTIMALLASHTIRISH YO'LLARI	347
Axmedov Farxod Raxmonjonovich	
IMPACT OF FOREIGN INVESTMENTS ON THE ECONOMY OF UZBEKISTAN: CROSS-SECTORAL ANALYSIS	354
Jumayeva Kamola Azimjonovna, Khasanova Iroda Azizbek kizi	
KORXONA INVESTITSION FAOLLIGINI TA'MINLASHNING NAZARIY-USLUBIY MASALALARI XUSUSIDA	362
Ilyasova Barno Axmadovna	
MILLIY IQTISODIYOTGA XORIJIY INVESTITSİYALARNI O'ZLASHTIRISHNING AMALDAGI HOLATI TAHLILI	371
G'afurov Sherzod Abduvaxob o'g'li	
EKSPORT SALOHİYATINI OSHIRISH ASOSIDA BARQAROR IQTISODIY O'SISHNI TA'MINLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	378
Raximov Eshmurod Normuradovich	
O'ZBEKISTONDA BARQAROR IQTISODIY O'SISHNI TA'MINLASHDA EKSPORT SALOHİYATINI OSHIRISH YO'NALISHLARI	385
Berdivaliyeva Madina Komiljon qizi	
SANOAT KORXONALARI RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHNING ZAMONAVIY KONSEPTUAL MEKANIZMLARI	392
Jalolov Abbosxon Ravshanxon o'g'li	
TEPKI UZELI KONSTRUKTIV XOSSALARI TAHLILI	398
Bozorova Farida Maxmudjonovna	
НЕОБХОДИМОСТЬ ОБЪЕДИНЕНИЯ АКЦИЗНОГО НАЛОГА НА НЕФТЕПРОДУКТЫ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	405
Пулатов Дилшод Хақбердиевич, Маматкулов Салимжон Рахмонкулович, Хужамурадов Аброрбек Рўзимурат ўғли, Воронин Сергей Александрович, Абдиев Мансур Мусурмонович	
OLIY TA'LIMGA INVESTITSIYA SIYOSATI: IQTISODIY TAHLIL VA ISTIQBOLLAR	410
Talapova Nargiza Baxriddinovna	
INNOVATIVE DEVELOPMENT OF THE SERVICE NETWORK	416
Bahriddinov Nodirbek Zamirdinovich	
YANGI O'ZBEKISTON INVESTITSION MUHIT VA UNGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR TAHLILI	421
Tirkashev Farruxjon Xolyigitovich	
МНОГОМЕРНАЯ БЕДНОСТЬ И УСТОЙЧИВОЕ РАЗВИТИЕ: ОЦЕНКА ЧЕРЕЗ РАМКУ MPI	426
Мамаризоев Жахонгир Исохонович	
ОЦЕНКА И ОПТИМИЗАЦИЯ ВЛИЯНИЯ МАКРОЭКОНОМИЧЕСКИХ ПОКАЗАТЕЛЕЙ НА ОБЕСПЕЧЕНИЕ СТАБИЛЬНОСТИ НАЦИОНАЛЬНОГО ОБМЕННОГО КУРСА В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН	430
Норбаева Мухлиса Акрам кизи	

RAQAMLI TO'LOVLAR ASOSLARI VA XAVFSIZLIGI	440
Yaqubov Azizbek G'anibekovich	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA LOGISTIKA XIZMATLARINI BOSHQARISHNING INNOVATSION USULLARI	444
Xomidov Xojiakbar Adxamovich	
SOLIQ SIYOSATI ORQALI INKLYUZIV IQTISODIY O'SISHNI TA'MINLASH MEXANIZMLARI.....	449
Saydakbarova Madinaxon Anisbekovna	
O'ZBEKISTONDA STARTAP EKOTIZIMINING SHAKLLANISHI VA BARQAROR RIVOJLANISHI YO'LLARI.....	454
Suleymanova Shoir Alavxanovna	
MILLIY IQTISODIY XAVFSIZLIKNI TA'MINLASHDA TASHQI IQTISODIY FAOLIYATNING O'RNI	459
Alimova Dilfuzaxon Rustam qizi	
MEHNAT BOZORINI OPTIMALLASHTIRISHNING MAKROIQTISODIY BARQARORLIKKA TA'SIRI	464
Botirova Sarvinoz Bobir qizi	
QURILISH MATERIALLARI SANOATIDA KORPORATIV BOSHQARUVNI TASHKIY-IQTISODIY MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH ISTIQBOLLARI.....	469
Qurboniyazov Shaxzodbek Karimovich	
INVESTITSIYA FAOLIYATINI MUQOBIL MOLIALASHTIRISH USULLARINING MANBALARINI SHAKLLANTIRISH YO'LLARI	474
Boboqulov Akmal Muborakbekovich	
RAQAMLI MARKETING STRATEGIYALARINING MOHIYATI VA TURLARI.....	482
Zufarov Akmal Gulamiddinovich	
FISKAL BOSHQARUV SAMARADORLIGINI TA'MINLASHDA SOLIQQA TORTISHNING TARTIBGA SOLISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	491
Sulaymonov Farrux Shuxratovich	
ИНДЕКС ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ КАК ИНСТРУМЕНТ МОНИТОРИНГА УРОВНЯ ЖИЗНИ НАСЕЛЕНИЯ	496
Хазраткулова Лола Нармуминовна	
BANK MAJBURIYATLARI VA AKTIVLARINING VAQTINCHALIK NOMUTANOSIBLIK LARI RISKINI KAMAYTIRISH	502
Ibrohimov D.M.	
O'ZBEKISTON RAQAMLI PLATFORMALARI FAOLIYATIDA RAQOBAT SIYOSATINING ZAMONAVIY MUAMMOLARI VA YECHIMLARI.....	507
Saparov Islom O'lmasovich	
RAQOBATBARDOSHLIKNI OSHIRISHDA MARKETING YONDASHUVLARINING QISHLOQ XO'JALIGIGA TATBIQI	514
Abdikarimova Zilola Baxramovna	
TIJORAT BANKLARI KAPITALI TARKIBIDA DAROMAD MANBALARINING ULUSHI VA KAPITALLASHUV JARAYONIDAGI O'RNI	520
Tursunov Mustafo Mirzayevich	
AHOLINI IJTIMOIIY HIMOYA QILISH TIZIMIDA INSTITUSIONAL HAMKORLIKNING O'ZIGA XOS JIHATLARI TAHLILI	524
Abdullayeva Sayyora Aleksandrovna	
O'ZBEKISTON BANK TIZIMIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANING IQTISODIY SAMARADORLIGI	528
Bobojonova Sevara Baxrombek qizi	
MINTAQA SANOATI RAQAMLI XIZMATLAR BOZORIDA TIJORATLASHTIRISHNI "SMART" MODEL I	533
Norov Murodjon Maxmudovich	

TOMORQADAN SAMARALI FOYDALANISH- KAMBAG'ALLIK MUAMMOSINI YUMSHATISHNING MUHIM OMILI	539
Xamidjon Shaxobov	
SUG'URTA KORXONALARIDA REZERVLAR HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH	544
Najimova Nigora	
TO'QIMACHILIK MAHSULOTLARI EKSPORTINI RIVOJLANTIRISHDA XITOY BOZORINING O'RNINI	549
Mardanov Aziz Yusupovich	
THE IMPORTANCE OF GREEN ENERGY IN THE ECONOMY OF FERGANA REGION: CURRENT TRENDS AND PROBLEMS	555
Khayrullaev Zoidjon	
TIJORAT BANKLARIDA MUAMMOLI KREDITLARNING UNDIRILISHI BO'YICHA XORIJ TAJRIBASI	559
Mitillayev Ibrohimjon Tursunpulatovich	
RAQAMLI MOLIVAVIY XIZMATLAR SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING NAZARIY ASOSLARI.....	563
Muyassarzoda Fayziyeva	
MOLIVAVIY MEXANIZM SIFATIDA SUG'URTA TASHKILOTLARI TO'LOVGA LAYOQATLILIGINI BELGILASHNING O'ZIGA XOS HUSUSIYATLARI	570
Abdullayev Erkinjon A'zamovich	
MAMLAKAT YAIM QO'SHILGAN QIYMAT HAJMINI STATISTIK VA EKONOMETRIK TAHLIL USULLARI ASOSIDA PROGNOZLASH	578
Jalolov Ilhomjon Isomiddinovich	
XALQARO TURIZM XIZMATLARI BOZORINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	585
Eshtaev Alisher Abdug'aniyevich, Ivatov Irisbeg	
TASHKILOTDA PR (PUBLIC RELATIONS) XIZMATINING IQTISODIY ROLI VA SAMARADORLIGI	590
Ergasheva Fotimaxon Ibragimovna	
JAHON SEMENT SANOATIDAGI TENDENSIYALAR VA O'ZBEKISTONNING BARQAROR RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI.....	595
Abdujabbarov Abdulaziz Abdurashid o'g'li	
РОЛЬ ФИНАНСОВОГО АНАЛИЗА В ПОВЫШЕНИИ ЭФФЕКТИВНОСТИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ.....	600
Бекбаева Феруза Бахтиеровна	
BARQAROR MOLIVAVIY RENTABELLIK BANKLARNING DAROMADLILIGINI TA'MINLASH OMILI SIFATIDA.....	606
Umarov Davron Shavkatovich	
REKLAMA XIZMATLARI BOZORIDA RAQOBATBARDOSHLIKKA TA'SIR QILUVCHI OMILLAR.....	612
Xamrakulov Azamat Baxritdinovich	
ТРАНСФОРМАЦИЯ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ ОБУЧЕНИЕМ (LMS) В ОНЛАЙН ОБРАЗОВАНИИ И ЕЕ РОЛЬ В СОВРЕМЕННОМ МИРЕ: АНАЛИЗ И СРАВНЕНИЕ	618
Атабоева Шахризода Равшановна, Бекчанов Бекчан Юлдашевич	
ЦИФРОВИЗАЦИЯ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА: ПЕРСПЕКТИВЫ И НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ	623
Киличева Ф.Б.	
DAVLAT TIBBIYOT MUASSASALARIDA DEBITORLAR VA KREDITORLAR HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH	628
Sultonova Mushtariy Abdulabbosovna	
NARX BELGILASH-IQTISODIY MANFAATDORLIKNING ASOSIY OMILI VA NARXNI SHAKLLANTIRISH TAMOIYILLARI	635
Soxadaliyev Abdurashid Mamadaliyevich	

SUTNI QAYTA ISHLASH KORXONALARIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDAGI ISHLAB CHIQUVISH JARAYONLARINI TAHLIL QILISH.....	639
Normuradov Nurbek Sunatilloevich	
O'ZBEKISTONDA BUDJET TUSHUMLARINI OSHIRISHDA TARIF STAVKALARINI OPTIMALLASHTIRISH ORQALI FISKAL BARQARORLIKNI KUCHAYTIRISH (OZIQ-OVQAT IMPORTI MISOLIDA).....	644
Rizayev Mirmahmud Xotamjanovich	
IPOTEKA KREDITLASH JARAYONINING XORIY TAJRIBASI	652
Akrom Mardiyev	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARI MOLIVAVIY BARQARORLIGI TAHLILI	659
Ulashbayev Shohruh Abdivaxobovich	
CHARACTERISTICS OF APPLYING NEW HETEROCOMPOSITE POLYMER MATERIALS IN ENGINEERING ACTIVITIES	665
Umida Ziyamukhamedova, Mirjalol Abdulakimov	
ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ «МАХАЛЛАБАЙ»: ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИЯ И ТЕОРИЯ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ	672
Қосимжонов Нозимжон Қозимжон ўғли	
EKOLOGIK AUDITNI TASHKIL ETISHDA RISKLARNI JORIY ETISH TARTIBI	676
Abdullayev Xurshidjon Nazrullo o'g'li	
CORPORATE CULTURE AND ITS ROLE IN TALENT MANAGEMENT	683
Shoyunusova Arofat, Sanjar Mirzaliev	
SIRDARYO VILOYATI SHAROITIDA BIOMASSA ASOSIDA OZUQA ISHLAB CHIQUVISH IMKONIYATLARI.....	687
Xazratkulov Niyoz Namzabayevich	
ПУТИ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ХОЗЯЙСТВЕННОГО МЕХАНИЗМА В УСЛОВИЯХ РЫНОЧНОЙ ЭКОНОМИКИ	692
Воронин Сергей Александрович, Азимова Феруза Маликовна	
ENERGETIKA LOYIHALARINI RAQAMLASHTIRISHDA TO'SIQLAR VA IMKONIYATLAR	700
Tilakov Ismoiljon Usmonovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA SOG'LIQNI SAQLASH TIZIMINI RAQAMLASHTIRISHNING AHAMIYATI	706
O'roqov Firdavs Ortiqniyoz o'g'li	
O'ZBEKISTONDA RAQAMLI BOZORLARNI MONOPOLIYAGA QARSHI TARTIBGA SOLISH MEKANIZMLARI VA TAKOMLLASHTIRISH TAKLIFLARI.....	710
Mingboev Asqar Qandaharovich	
JAHON SEMENT SANOATIDAGI TENDENSIYALAR VA O'ZBEKISTONNING BARQAROR RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI	717
Abdujabbarov Alisher Abdullayevich	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARI FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	722
Mufitillayeva Safiya Qodir qizi	
KORXONALAR FAOLIYATINI BAHOLASHDA STATISTIK AXBOROT TIZIMINING O'RN'I	728
Musurmonova Mahbuba Omonovna	
INNOVATSION YONDASHUVLAR VA ULARNING AGRAR SOHAGA TA'SIRI.....	732
Ortiqov Sulton Davronqul o'g'li	
DIRECTIONS FOR EFFECTIVE ORGANIZATION OF STRATEGIC MANAGEMENT ACCOUNTING OF COSTS.....	736
Pardaeva Shakhnoza Abdinabiyevna	
БОРЬБА С ТЕНЕВОЙ ЭКОНОМИКОЙ: МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ И ПЕРСПЕКТИВЫ ПРИМЕНЕНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ.....	740
Арзиев Шерзод	

REKREATIONS TURIZM OBYEKTLARINING MOLIVAVIY BARQARORLIGI: YALTA VA KISLOVODSK SANATORIYALARI MISOLIDA	746
Najmitdinov G'ayratbek Sharifovich	
KORXONA SAMARADORLIGINI TA'MINLASHDA STRATEGIK REJALASHTIRISH MEZONLARI VA OMILLARINING O'RNI	752
Ubaydullayev Lutfulla Xabibullayevich	
ANALYSIS OF INTERACTIVE PLATFORMS THAT DEVELOP MOTIVATION	757
Maksuda Mukhammadovna Jurayeva, Zarnigor To'liqinovna Sattorova	
O'ZBEKISTONDA TO'QIMACHILIK VA KIYIM SANOATINING MARKETING TAHLILI	761
Tuxtayeva Oydiyoy Normamatovna	
АНАЛИЗ РЕЙТИНГОВ СТРАН ПО ПОКАЗАТЕЛЯМ ЗЕЛЕННОЙ ЭКОНОМИКИ.....	768
Хожиева Назокат Давронбековна	

TASHKILOTDA PR (PUBLIC RELATIONS) XIZMATINING IQTISODIY ROLI VA SAMARADORLIGI

Ergasheva Fotimaxon Ibragimovna

Namangan davlat texnika universiteti

“Iqtisodiyot” kafedrası dotsenti, PhD

Email: ergasevafotima77@gmail.com _

ORCID: 0009-0005-1867-1181

Annotatsiya. Ushbu maqolada zamonaviy tashkilotlarda PR (Public Relations) xizmatining iqtisodiy mazmuni, ularning korporativ boshqaruv tizimidagi o'ri va strategik ahamiyati chuqur tahlil qilingan. PR faoliyatining iqtisodiy samaradorligini oshirishda brend imijini shakllantirish, jamoatchilik bilan o'zaro ishonchli aloqalarni yo'lga qo'yish hamda kommunikatsion resurslardan oqilona foydalanishning roli yoritilgan. Shuningdek, ilmiy manbalar asosida PR xizmatining byudjetini shakllantirish mexanizmlari, resurslarni taqsimlashning zamonaviy modellari hamda ularning tashkilot rentabelligi va raqobatbardoshligiga ta'siri o'rganilgan. Maqolada PR strategiyalarining iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashdagi funksional yondashuvlari hamda samaradorlik mezonlari asoslab berilgan. Tadqiqot natijalari asosida PR xizmatining iqtisodiy foydasini aniqlash, byudjetni optimallashtirish va tashkilotning uzoq muddatli reputatsion kapitalini mustahkamlash bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: PR xizmati, PR xizmatining byudjeti, obro'li resurslar, brend, ishonch, moliyaviy samara, PR strategiyalari, byudjet samaradorligi, iqtisodiy barqarorlik, raqobatbardoshlikni ta'minlash, kommunikatsion boshqaruv, korporativ imij, reputatsion kapital.

Abstract. This article provides an in-depth analysis of the economic significance of Public Relations (PR) services in modern organizations, emphasizing their role within corporate governance systems and their strategic importance. The study highlights the role of brand image formation, the establishment of trustworthy public relations, and the efficient use of communication resources in enhancing the economic effectiveness of PR activities. Based on academic sources, the article examines mechanisms for developing PR budgets, modern models of resource allocation, and their impact on organizational profitability and competitiveness. The paper also substantiates functional approaches to PR strategies in ensuring economic stability and defines the main criteria for their effectiveness. Practical recommendations are proposed to assess the economic benefits of PR services, optimize budget allocation, and strengthen the organization's long-term reputational capital.

Keywords: PR service, PR budget, brand, trust, financial efficiency, PR strategies, budget effectiveness, economic stability, competitiveness, communication management, corporate image, reputational capital.

Аннотация. В статье подробно рассмотрено экономическое содержание службы PR (Public Relations) в современных организациях, её роль в системе корпоративного управления и стратегическое значение. Раскрыта роль формирования имиджа бренда, установления доверительных отношений с общественностью и рационального использования коммуникационных ресурсов в повышении экономической эффективности PR-деятельности. На основе научных источников изучены механизмы формирования бюджета PR-службы, современные модели распределения ресурсов и их влияние на рентабельность и конкурентоспособность организации. Обоснованы функциональные подходы PR-стратегий в обеспечении экономической устойчивости и критерии их эффективности. На основании результатов исследования разработаны практические рекомендации по определению экономической выгоды PR-службы, оптимизации бюджета и укреплению долгосрочного репутационного капитала организации.

Ключевые слова: PR-служба, бюджет PR, имидж, доверие, финансовая эффективность, PR-стратегии, эффективность бюджета, экономическая устойчивость, конкурентоспособность, коммуникационное управление, корпоративный имидж, репутационный капитал.

KIRISH

Bozor iqtisodiyoti sharoitida tashkilotlarning muvaffaqiyati nafaqat ishlab chiqarish samaradorligiga, balki ularning ijtimoiy obro'-e'tibori, brend imiji va jamoatchilik bilan o'zaro munosabatlariga ham bevosita bog'liqdir. Shu nuqtai nazardan, PR (Public Relations) xizmati zamonaviy boshqaruv tizimining ajralmas qismi sifatida muhim o'rin egallaydi. PR faoliyatining asosiy vazifasi tashkilot va uning manfaatdor tomonlari – mijozlar, hamkorlar, investorlar hamda jamoatchilik o'rtasida ishonchli axborot aloqalarini o'rnatish va mustahkamlashdan iboratdir.

So'nggi yillarda PR xizmatining iqtisodiy o'rni tobora ortib bormoqda, chunki u bevosita tashkilotning moliyaviy barqarorligiga, bozor ulushiga va raqobatbardoshligiga ta'sir ko'rsatadi. Samarali PR strategiyasi kompaniya imijini yaxshilab, iste'molchilarning ishonchini mustahkamlaydi va shu orqali savdo hajmi hamda foyda darajasining oshishiga xizmat qiladi.

Bundan tashqari, raqamli kommunikatsiya vositalarining rivojlanishi PR faoliyatining yangi bosqichini boshlab berdi. Korxonalar endilikda ijtimoiy tarmoqlar, media platformalar va onlayn reyting tizimlari orqali iqtisodiy obro'larini boshqarish imkoniga ega bo'ldilar. Shu sababli PR xizmatining iqtisodiy rolini o'rganish, uning samaradorligini baholash va boshqaruv strategiyalarini takomillashtirish bugungi kunda ilmiy hamda amaliy jihatdan dolzarb masalalardan biridir.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Hozirda PR (Public Relations) xizmatining iqtisodiy o'rni ko'plab tadqiqotchilar tomonidan chuqur o'rganilmoqda. PR faoliyati nafaqat tashkilot va jamoatchilik o'rtasidagi axborot almashinuvi vositasi, balki iqtisodiy samaradorlikni oshiruvchi strategik boshqaruv funksiyasi sifatida qaralmoqda. Shu nuqtayi nazardan, korxona budjetida PR faoliyatiga ajratilgan mablag'larning to'g'ri rejalashtirilishi uning iqtisodiy samaradorligiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. PR xarajatlari oqilona boshqarilganda esa, ular brend qadri, mijozlar ishonchi va bozordagi raqobatbardoshlik orqali o'zini to'liq oqlaydi.

PR faoliyati byudjeti – bu har qanday korxonaning PR faoliyatini tashkil etishda asosiy hujjat hisoblanadi. Tashkilot PR xizmatining byudjeti ikkita tarkibiy qismdan: bo'limning o'zi ishini moliyalashtirish (ish haqi, tashkiliy xarajatlar) va PR-xizmati tomonidan amalga oshiriladigan tashkilotning PR faoliyatini moliyalashtirishdan iborat [1].

Shu jihatdan kelib chiqib, mazkur yo'nalishdagi ilmiy adabiyotlar tahlili PR xizmatining iqtisodiy samaradorlikka ta'sirini yanada chuqurroq yoritish imkonini beradi. Ushbu adabiyotlar tahlili orqali PR faoliyatini boshqarishda byudjetni shakllantirish, resurslar taqsimoti va natijadorlikni baholash bilan bog'liq ilmiy yondashuvlar o'rganiladi.

Yungwook Kim o'z tadqiqotida PR faoliyatining iqtisodiy qiymatini baholash uchun ikki bosqichli modelni taklif qilgan. Unga ko'ra, PR xarajatlari avvalo tashkilot obro'sini shakllantiradi, bu esa o'z navbatida moliyaviy natijalarga bevosita ta'sir qiladi. Muallif PR xizmatini "foyda yaratuvchi investitsiya" sifatida ko'rib chiqadi [5].

Shuningdek, Damjana Jerman va hamkorlari "How Public Relations Impact on a Company's Effectiveness" nomli ishida PR omillari (masalan, strategik aloqa, jamoatchilik tahlili, media munosabatlari) kompaniya samaradorligi bilan bevosita bog'liqligini statistik jihatdan tadqiq etgan. Ularning fikricha, PR korxonaning ichki va tashqi muhitida ishonch kapitalini yaratadi hamda iqtisodiy natijalarga ijobiy ta'sir ko'rsatadi [4].

Hashmat tomonidan Pokiston korporativ sektorida o'tkazilgan tadqiqotda esa PR faoliyati korxonalarning iqtisodiy barqarorligini oshiruvchi omil sifatida qayd etiladi. Tadqiqotda PR xizmati orqali hamkorlik, sarmoya jalb qilish va innovatsion faoliyatni qo'llab-quvvatlash natijasida iqtisodiy o'sish kuzatilgani ta'kidlanadi [3].

Bundan tashqari, Ton va hamkorlar ichki PR amaliyotlarining xodimlarning ish samaradorligiga ta'sirini o'rganib, ichki kommunikatsiya orqali tashkilotning umumiy iqtisodiy natijalari yaxshilanishini aniqlagan. Shuningdek, Grunig va Hunt tomonidan ishlab chiqilgan "Excellence Theory" doirasida PR xizmatining tashkilot obro'si va jamoatchilik bilan munosabatlarini boshqarish orqali iqtisodiy samaradorlikka erishishga xizmat qilishi ta'kidlangan [2].

MDH olimlaridan I.A.Morozova PR (pablik rileyshnz) xizmatini tashkilotdagi kommunikatsiyadan tashqari, iqtisodiy tizimda ham muhim element sifatida ko'rib chiqmoqda. Masalan, u o'z tadqiqotida PR-faoliyatining korxonadagi ishbilarmonlik obro'sini shakllantirishdagi rolini ta'kidlab, bu obro'sining moliyaviy barqarorlik va bozor ustunligiga olib kelishi mumkinligiga urg'u bergan. Unga ko'ra, zamonaviy bozor sharoitida kompaniyalar tovar va xizmatlar uchun emas, balki obro'li resurslar – ya'ni reputatsiya, brend va ishonch kapitali uchun kurashmoqda [12].

Shu bilan birga K.A.Mayorova (2023) o'z ilmiy izlanishlarida PR xizmati tashkilotdagi iqtisodiy natijalarga, ya'ni moliyaviy samaraga bevosita ta'sir qiluvchi funktsiya sifatida qaralishi mumkinligi haqida fikr bildirgan. U PR faoliyatini haqiqatan ham tashkilotning ichki va tashqi muhiti bilan ijobiy aloqalar o'rnatish, shu orqali bozor ulushini kengaytirish va iqtisodiy samarani oshirish vositasi deb beradi [11].

A.D.Krivososov tadqiqot ishida “PR xizmati nafaqat kommunikatsiya texnologiyasi, balki tashkilot o‘ziga xos iqtisodiy va ijtimoiy funksiyalarni bajaradigan tarmoq bo‘lib qolmoqda” deb fikr bildiradi [10].

Demak, PR xizmati — bu tashkilot va jamoatchilik o‘rtasida o‘zaro ishonch va ijobiy munosabatlarni shakllantirishga qaratilgan strategik kommunikatsiya faoliyatidir. U jamoat fikrini boshqarish orqali tashkilot nufuzi va iqtisodiy barqarorligini oshirishda muhim o‘rin tutadi.

Bizningcha, PR xizmati byudjeti — bu korxonaning jamoatchilik bilan munosabatlar sohasidagi maqsadlariga erishish uchun moliyaviy resurslarni rejali tarzda taqsimlash va ularning samaradorligini ta‘minlashga qaratilgan iqtisodiy boshqaruv tizimidir.

Umuman olganda, ilmiy manbalar PR xizmatini tashkilotning kommunikativ vositasigina bo‘lib qolmay, balki iqtisodiy resurs — raqobatbardoshlik, sarmoya jalb qilish, brend, imij va foyda darajasini oshirish vositasi sifatida ham ko‘radi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotning metodologik asosini deskriptiv-analitik yondashuv tashkil etadi. PR (Public Relations) xizmatining iqtisodiy rolini o‘rganishda nazariy manbalar, xalqaro amaliy tajribalar va milliy korporativ boshqaruv tizimlaridagi holatlar tahlil qilindi. Tadqiqotda mantiqiy tahlil, qiyosiy tahlil va induktiv-deduktiv yondashuv usullaridan foydalanildi. Avvalo, mavjud ilmiy adabiyotlar asosida PR xizmatining iqtisodiy samaradorlik bilan bog‘liq nazariy konsepsiyalari tizimlashtirildi. Keyingi bosqichda, PR faoliyatining korxona daromadlari, brend imiji va raqobatbardoshligiga ta‘sirini aniqlash maqsadida ilgari o‘tkazilgan xalqaro tadqiqotlar natijalari solishtirildi.

Tadqiqot jarayonida sistemali yondashuv tamoyiliga asoslanib, PR faoliyatini tashkilotning boshqaruv tizimining ajralmas qismi sifatida baholashga e‘tibor qaratildi. PR byudjetini shakllantirish, uning tarkibiy tuzilmasi va iqtisodiy samaradorligini o‘lchash mezonlari bo‘yicha ilmiy manbalar tahlil qilindi. Shuningdek, tadqiqot natijalarini mustahkamlash maqsadida amaliy tajriba va nazariy yondashuvlar o‘zaro integratsiya qilindi. Muallif tomonidan PR xizmatining iqtisodiy mazmunini ifodalovchi yangi tushuncha — “PR byudjeti iqtisodiy boshqaruv tizimi sifatida” atamasi ishlab chiqilib, u tadqiqotning metodologik asoslaridan biri sifatida taklif etildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, PR xizmatlari tashkilotning iqtisodiy natijalariga aniq va barqaror ijobiy ta‘sir ko‘rsatishi mumkin. Xususan, turk tadqiqotchilari O‘zen va Qilinch tomonidan olib borilgan empirik tadqiqotda PR faoliyati darajasi bilan tashkilotning moliyaviy ko‘rsatkichlari (foйда, bozor ulushi va brend qiymati) o‘rtasida to‘g‘ridan-to‘g‘ri ijobiy korrelyatsiya mavjudligi aniqlangan. Ular PR strategiyalari orqali mijozlar ishonchini oshirish va mahsulotga nisbatan barqaror talabni shakllantirish iqtisodiy samaradorlikni ta‘minlaydi, degan xulosaga kelganlar [6].

Braziliyalik olimlar Reys Netu va hammualliflar o‘z tadqiqotlarida PR xizmatining ichki kommunikatsiya bilan bog‘liq funksiyalarini o‘rganib, xodimlar bilan samarali axborot almashinuvi tashkilotning umumiy ish samaradorligiga sezilarli ta‘sir ko‘rsatishini asoslab berishgan. Ularning fikricha, PR nafaqat tashqi imijni, balki ichki ish muhitini ham iqtisodiy jihatdan mustahkamlaydi [8].

Nigeriyada bank sektorida o‘tkazilgan tadqiqot natijalariga ko‘ra, PR xizmati strategiyalarining ayrim turlari (mijozlar bilan aloqalar, inqirozni boshqarish) iqtisodiy jihatdan ijobiy ta‘sir ko‘rsatgan bo‘lsa-da, jamoatchilik bilan munosabat va ijtimoiy tarmoqlardagi faoliyat ayrim hollarda samarasiz bo‘lgan. Bu holat PR faoliyatining iqtisodiy natijalari har bir tashkilotning tarmog‘i va tashqi muhitga bog‘liq ekanligini ko‘rsatadi [7].

Muhokama nuqtai nazaridan, ushbu natijalar PR xizmatini faqat kommunikatsion vosita sifatida emas, balki iqtisodiy qiymat yaratuvchi strategik funktsiya sifatida qarash lozimligini tasdiqlaydi. Bu yo‘nalishdagi asosiy nazariy yondashuv — «Excellence Theory» bo‘lib, u PR faoliyatini tashkilotning barqarorligi va iqtisodiy o‘sishiga xizmat qiluvchi element sifatida tavsiflaydi. Shuning uchun ham zamonaviy tashkilotlarda PR xizmati faoliyati KPI tizimlari va ROI (Return on Investment) ko‘rsatkichlari orqali baholanmoqda[9].

Tahlillar shuni ko‘rsatadiki, jamoatchilik bilan aloqalarni boshqarish jarayoni arzon bo‘lishi mumkin emas, lekin PR byudjetini yaratish bo‘yicha asosiy bilimlar jamoatchilik bilan aloqalarni boshqarish xarajatlarini yanada samaraliroq qilishi mumkin. Byudjet samaradorligini aniqlash bo‘yicha savollarning aksariyati maqsadlarni noto‘g‘ri tushunishdan kelib chiqadi. Shu sababli, tashkilotning aloqa sohasidagi maqsad va vazifalari, ularga qanday erishish mumkinligini aniq tushunish byudjetlashtirishni sezilarli darajada osonlashtiradi. Shulardan kelib chiqqan holda, korxonalar PR byudjetini ishlab chiqishda oltita eng muhim yondashuvga asoslanadi:

Birinchi yondashuv “boshliqlar shunday deyishadi” iborasiga asoslangan. Rahbariyat korxonaning ushbu faoliyat sohasiga sarflashi mumkin bo‘lgan aniq summani belgilaydi. Ushbu yondashuv eng samarasiz

hisoblanadi. U rahbariyati PR imkoniyatlariga ahamiyat bermaydigan kichik kompaniyalar va tashkilotlarda qo'llaniladi.

Ikkinchi yondashuv o'tgan yilgi byudjetdan bir xil namunani olishni va kerak bo'lsa unga o'zgartirish qilishni ko'zda tutadi. Ushbu yondashuv eng oson usul hisoblanadi. Rahbariyat o'tgan yilgi byudjetdan kelib chiqib, ayrim bndlarni qo'shadi yoki qisqartiradi.

Uchinchi yondashuv aylanma mablag' foizidan kelib chiqadi. PR-byudjeti korxonaning o'tgan yilgi aylanmasidan, shuningdek, rejalashtirilgan aylanmasidan foiz stavkasida (asosan 1 foizdan kam) olinadi.

To'rtinchi yondashuv nol byudjet kontseptsiyasini tasdiqlaydi. Ushbu usul alohida vazifalar va loyihalar asosida shakllanadi. Jamoatchilik bilan aloqalarni boshqarish bo'limi maqsad va vazifalar iyerarxiyasini ishlab chiqadi, rahbariyat tomonidan ajratilgan zarur mablag'larni aniq hisoblab chiqqan holda bir nechta loyihalarni amalga oshiradi.

Beshinchi yondashuv raqobatchilarga taqlid qilishga qaratilgan. Raqobatchilarning PR kampaniyalarini tahlil qilish potentsial byudjetni yaratishda foydali bo'lishi mumkin. U sizni raqobatlashadigan PR-resurslari haqidagi ma'lumotlar bilan ta'minlaydi. Raqobatchining byudjetini baholashning eng ishonchli va ayni paytda oddiy usuli bu ekspert so'rovidir.

Oltinchi yondashuv kelajakka yo'naltiradi. Ushbu usul eng ilg'or quyidagi: korxonangizning biznes sohasidagi o'zgarishlarni - rivojlanish tendentsiyalari va dinamikasini, jamoatchilik fikridagi o'zgarishlarni, maqsadli auditoriyalarning xatti-harakatlarini ko'rsatish; korxona rahbariyati bir yoki bir necha yil davomida nimani va qanday qilishni xohlashini aniqlash; korxonaning zaif tomonlarini bartaraf etish va kuchli tomonlarini qo'llab-quvvatlash uchun zarur bo'lgan faoliyatni toifalarga ajratish; korxonaning kuchli va zaif tomonlarini aniqlash; istiqboldagi faoliyatning foyda-xarajat tahlilidan foydalanish; korxona uchun eng muhim vazifalarni bajarish xarajatlari asosida byudjetni shakllantirish va eng muhim maqsadlarni tanlash, joriy yil uchun PR rejasini tayyorlash kabi bosqichlarni o'z ichiga oladi.

Dastlabki uchta yondashuv eng keng tarqalgan, chunki undagi ko'rsatmalarni tushunish oson hisoblanadi. Ular istiqbol bilan bog'liq bo'lmaganligi sababli, korxonaning barcha strategik rivojlanish maqsadlariga javob bera olmaydi. Istiqbolga yo'naltirilgan byudjetlashtirish ushbu vaziyatni to'g'rilash uchun mo'ljallangan. Ushbu tizimda byudjetni tashkil etish korxonaning asosiy maqsadlariga asoslanadi, ularga erishishga yordam beradi va shu bilan birga PR faoliyatiga sarflangan mablag'larni oqlaydi.

Qisqacha qilib aytganda, tadqiqot natijalari PR xizmatlarining iqtisodiy samaradorligi quyidagi omillar bilan belgilanishini ko'rsatdi: PR faoliyatiga ajratilayotgan resurslarning samarali taqsimlanishi; PR strategiyalarining ichki va tashqi kommunikatsiyalar bilan integratsiya darajasi; sanoatning xususiyatlari va tashqi bozor sharoitiga moslashuvchanlik.

Shunday qilib, tashkilotda PR xizmatining iqtisodiy roli strategik boshqaruvda muhim ahamiyat kasb etib, u iqtisodiy barqarorlik va raqobatbardoshlikni ta'minlashga xizmat qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Yuqoridagilardan kelib chiqqan holda, PR xizmati va uning tashkilotdagi iqtisodiy roli va samaradorligi bo'yicha quyidagicha umumiy xulosaga kelishimiz mumkin: PR xizmati tashkilotning bozordagi raqobatbardoshligini obro', brend va ishonch orqali oshirishi mumkin; PR faoliyati moliyaviy natijalarga – sotuvlar, bozor ulushi, investitsiyalarni jalb qilishga – bilvosita yoki bevosita ta'sir qilishi mumkin; ichki va tashqi kommunikatsiyalar, ya'ni PR xizmati tashkilotning ichki madaniyati, xodimlar aloqasi, ishbilarmonlik muhitiga ham ta'sir qiluvchi omilga aylanmoqda; PR ilmiy jihatdan rivojlanmoqda, ammo samaradorlikni standartlashtirish, iqtisodiy ko'rsatkichlari bilan o'zini baholash usullari yaxshi shakllantirish lozim.

Tashkilotda PR xizmati faqat axborot yoki imij vositasi sifatida emas, balki iqtisodiy qiymat yaratuvchi strategik element sifatida muhim ahamiyatga ega. Zamonaviy bozor munosabatlari sharoitida PR xizmati tashkilotning brendini mustahkamlaydi, mijozlar ishonchini oshiradi, bu esa to'g'ridan-to'g'ri sotuv hajmi, bozor ulushi va foyda ko'rsatkichlariga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

PR xizmatining iqtisodiy samaradorligini oshirish uchun korxonalar quyidagi yo'nalishlarda harakat qilishi maqsadga muvofiq: ichki va tashqi kommunikatsiyalarni integratsiyalash (tashkilot ichida samarali axborot aylanishi va xodimlar bilan ishonchli muloqot iqtisodiy barqarorlik uchun asos bo'ladi); PR strategiyalarini iqtisodiy rejalashtirish tizimiga bog'lash (PR kampaniyalari uchun ajratiladigan mablag'lar investitsiya sifatida qaralishi, ularning qaytishi rejalashtirish jarayonida hisobga olinishi lozim); PR xizmatining raqamli transformatsiyasini ta'minlash (ijtimoiy tarmoqlar, media-monitoring va analitik platformalar orqali samaradorlikni tezkor baholash imkoni yaratiladi); PR xodimlarining iqtisodiy bilimlarini oshirish (kommunikatorlar iqtisodiy ko'rsatkichlar va moliyaviy tahlil asoslarini bilishi tashkilot manfaatlariga mos qarorlar qabul qilish imkonini oshiradi); PR xizmatini strategik boshqaruv darajasiga ko'tarish (unga boshqaruv qarorlarini qabul qilishda ishtirok etish huquqi berish orqali faoliyat samaradorligi va mas'uliyati oshadi).

Xulosa qilib aytganda, tashkilotda PR xizmati iqtisodiy samaradorlikning muhim drayverlaridan biri hisoblanadi. Uning to'g'ri tashkil etilishi va strategik boshqarilishi nafaqat kompaniya imijini, balki iqtisodiy barqarorligini ham ta'minlaydi. Shu bois PR xizmatini investitsiyaviy yo'nalish sifatida baholash, uning natijalarini iqtisodiy ko'rsatkichlar orqali o'lchash – zamonaviy boshqaruvning dolzarb yo'nalishlaridan biridir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Ergasheva F.I. "PR-menejment". O'quv qollanma.–Namangan.: "SUNRISE PRO", 2023. – 308 b.
2. Grunig, J. E., & Hunt, T. (1984). Managing public relations. New York: Holt, Rinehart and Winston.
3. Hashmat, S. (2022). The impact of public relations on organizational sustainability in corporate sector of Pakistan. International Journal of Social Science Bulletin, 8(3), 45–52.
4. Jerman, D., Berčič, B., & Bertoncelj, A. (2008). How public relations impact on a company's effectiveness. Management, 3(4), 15–27.
5. Kim, Y. (2011). Measuring the economic value of public relations. Asian Journal of Communication, 21(3), 299–317.
6. Özen, S., & Kılınc, E. (2015). The impact of public relations activities on financial performance of firms. Optimum Journal of Economics and Management Sciences, 2(1), 55-65. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/optimum/issue/21635/232480>
7. QEMS Journal. (2023). The effect of public relations strategies on bank performance: Evidence from Nigeria. Quality and Ethics in Management Sciences Journal, 5(4), 77-91. Retrieved from <https://qemsjournal.org/index.php/qems/article/view/757>
8. Reis Neto, M. A., da Silva, A. F., Ferreira, J. M., & Maccari, E. A. (2018). The influence of internal communication on organizational efficiency. Future Studies Research Journal, 10(2), 36-58. Retrieved from <https://futurejournal.org/FSRJ/article/view/376>
9. Ton, T. N., Nguyen, M. T., & Le, V. H. (2020). Employee engagement and best practices of internal public relations to harvest job performance in organizations. Problems and Perspectives in Management, 18(4), 59–70.
10. Кривоносов, А. Д. (2021). Российская наука о связях с общественностью: этапы становления, специфика, форматы развития. Неофилология.
11. Майорова, К. А. (2023). Сущность и роль PR-деятельности организации. Экономика и бизнес: теория и практика, 6-2(100).
12. Морозова, И. А. (2014). Роль PR-деятельности при формировании положительной деловой репутации компании в условиях социально ориентированной экономики. Маркетинг в России и за рубежом, №4.

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. № 10

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100